SÜPER LİG'İN DEĞERİ ARTTIKÇA SPORTİF BAŞARILAR AZALIYOR!

Hazırlayan:**TUĞRUL AKŞAR**

Süper Lig'de parasal gelişim, füze hızıyla yukarı doğru giderken, buna karşılık sportif performansta ne var ki hâlâ 2000'deki UEFA ve FIFA sıralamalarımızı yakalayamadık. Bugün Türk futbolunun önünde duran en önemli sorun da bu çelişki. Bu soruya yanıt bulunması gerekiyor.

Fotoğraflar: *Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi*

Süper Lig'de 2017-18 sezonu büyük bir heyecanla devam ediyor. Bu sezon yurt dışından tanıdığımız pek çok önemli isim Süper Lig'de top koşturmaya başladı. Bunun da olumlu etkisiyle tribünler doldu. Genel olarak, alt sıradaki takımların da üst sıradaki takımların da mücadeleleri geçen yıla göre daha keyifli ve heyecanlı hale geldi. Şu anda Süper Lig, rüzgârı arkasına almış durumda. Biz de Süper Lig'in parasal büyüklükler bakımından Avrupa futbol piyasası ile karşılaştırmalı analizlerini yaptık.

Sizler de göreceksiniz ki Süper Lig iktisadi ve mali olarak, hatırı sayılır bir büyüklüğe ulaşmış durumda ve en önemlisi de Avrupalı yıldızlar için bir çekim merkezi haline geldi. Tabi ki başta vergi oranlarının düşük olması, yüksek ücretler gibi maddi unsurların yanı sıra, Avrupa'ya yakın olmamız, çoğu ünlü futbolcunun Süper Lig'e gelmesine neden oluyor. Nitekim, bu sezon Pepe, Belhanda, Clichy, Dirar, Valbuena, Nasri, Negredo, Kucka gibi daha bir çok önemli oyuncu Süper Lig'de top koşturuyor.

Türk futbol pastası yüzde 433 büyüdü

Deloitte'un raporuna göre, Avrupa futbol piyasasının büyüklüğü 24.6 milyar Euro olarak gerçekleşti. Aynı dönemde Türk futbol pazarı da benim de hesaplamalarıma göre 700-800 milyon Euro civarında. Ünlü Amerikan dergisi Fortune göre de bu pazar 1 milyar Euro'ya ulaştı. Deloitte'un bir çalışmasına göre Türk futbol pastasının büyüklüğü yaklaşık 580 milyon Euro civarında.

Sonuçta ne olursa olsun, Türk futbol pastası hızla büyüyor, havuz gelirleri sürekli artıyor. Nitekim, Türkiye Futbol Federasyonu'nun dağıttığı yıllık havuz gelirleri 1 milyar TL'ye ulaştı. Yine, çalışmalarım gösteriyor ki Türk futbol pastası son 17 yılda 150 milyon Euro büyüklükten, 800 milyon Euro'luk bir tutara ulaşarak, yüzde 433'lük bir artış kaydetti

Beş büyük, toplam lig gelirinin yarısını alıyor

Deloitte'a göre beş büyük lig (Premier Lig, La Liga, Bundesliga, Serie-A ve Lig1) 13.4 milyar Euro'ya ulaşan gelirleriyle, toplam Avrupa futbol gelirlerinin %54'ünü kendi aralarında paylaşıyorlar. Nitekim, İngiliz Premier Lig gelirleri 2017 itibariyle 4.9 milyar Euro'ya ulaşırken, ikinci sıradaki Alman Bundesliga'nın gelirleri 2.7 milyar Euro, İspanyol La Liga'nın 2.4, İtalyan Serie-A'nın 1.9 milyar Euro ve Fransız Lig1'in de 1.5 milyar Euro olarak gerçekleşti.

Toplam Türk futbol ekonomisi büyürken, diğer taraftan buna bağlı olarak Süper Lig'de havuz gelirleri de arttı. Nitekim, 2014-2017 sezonları arasında son üç yılın dağılımına bakıldığında, kulüplere dağıtılan toplam parasal ödül yüzde 31'lik bir artış kaydederek 988 milyon 275 bin TL'ye ulaştı. Süper Lig 2016-17 havuz gelirleri takım başına dağıtılan ortalama tutar da bu dönemde 41.8 milyon TL'den, 54.9 milyon TL'ye yükseldi.

Değer, 902 milyon Euro

Parasal büyüme ve iktisadi gelişme bakımından bir başka gösterge de takımlarımızın zenginliğini gösteren takım kadro değerlerindeki gelişmedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, Süper Lig'in Ekim-2017 itibariyle değeri 901.8 milyon Euro'ya ulaşmış bulunuyor. Süper Lig sahip olduğu bu lig değeriyle Avrupa'nın en değerli altıncı ligi konumunda görünüyor. İlk beş sırada ise beş büyük lig yer alıyor.

Süper Lig'de parasal gelişim füze hızıyla yukarı doğru giderken, buna karşılık sportif performansta ne var ki hala 2000'deki UEFA ve FIFA sıralamalarımızı yakalayamadık. Bence, bugün Türk futbolunun önünde duran en önemli sorun da bu çelişkidir. Bu

soruna çözüm aramamız gerekiyor. Var olan çelişkinin altında yatan nedenleri saptayıp buna ilişkin gerekli yapıyı oluşturamadığımız, yani çelişkiyi çözemediğimiz sürece Türk futbolunu sportif performansta yukarıya taşımamız mümkün görünmüyor.

"Dünya sıralamasında sürekli gerilere düşüyoruz"

UEFA ülke sıralamasında Türkiye Ekim 2017 itibariyle 39 bin 200 puanla 10.sırada iken, FİFA sıralamasında ise 842 puanla 27. sırada bulunuyoruz. Oysa, Türk futbolunun 2000'den bu yana UEFA ve FIFA sıralamalarına baktığımızda, 2000'de UEFA'da 7. sıraya kadar yükseldiğimizi, 2003'de ise FIFA sıralamamızın sekizinci sıra olduğunu görüyoruz.

Yukarıdaki açıklamalarımız, son 17 yılda Süper Lig'in parasal refah seviyesini yükseltirken, sportif başarıyı yakalayamadığını ortaya koyuyor. Diğer bir ifadeyle Süper Lig parasal gelişimini, dünya futbol pazarının gelişimine paralel olarak artırabilme becerisi gösterirken, yönetsel ve sportif bağlamda bu gelişimi gösterememiş görünüyor. İşte, Türk futbolunun temel çelişkisi budur.

Süper Lig'in 2017 itibariyle gelir, gider ve borçluluk durumlarını değerlendirdiğimizde, Süper Lig takımlarının gelirlerinin çok üzerinde bir borçlanmaya yöneldiklerini gözlemliyoruz. Nitekim, Süper Lig'de gelirlerin sekiz yüz milyon Euro'ya yaklaştığını daha önceden belirtmiştik, ligimizin finansal borçlar toplamı ise 5 milyar TL'si (yaklaşık 1.2 milyar Euro) aşıyor. Sadece şampiyon olan beş takımımızın şirket ve dernek olarak borçları toplamı 2015-16 itibariyle 4 milyar 966 milyon TL olarak gerçekleşti. Buna göre Galatasaray'ın toplam borcu 1.7 milyar TL'ye yükselirken, Fenerbahçe'nin borcu 1.4 milyar TL, Beşiktaş'ın 1.2 milyar TL ve Trabzonspor'un 433.1 milyon TL'ye, Bursaspor'un da 233 milyon TL'ye ulaştı.

Süper Lig'de 2015-16 sezonu itibariyle futbol gelirleri toplamı 1.3 milyar TL'ye ulaşırken;16 üç kulübün yıllık finansal giderleri (faiz giderleri) toplamı 440 milyon TL'ye yükselmiş durumda. Beşiktaş, Fenerbahçe ve Galatasaray'ın 2016-17 sezonu itibariyle yıllık gelirleri 1 milyar 397 milyon TL, zararları ise 500 milyon TL olarak gerçekleşti. Bu verilere göre üç büyük kulüp yüzde 30 negatif kâr marjıyla (zararla) faaliyetlerini sürdürüyorlar.

Avrupa'nın altıncı en fazla gelir yaratan ligi

Süper Ligimiz son yıllarda parasal olarak önemli bir büyüme göstererek, sahip olduğu ekonomik değeriyle Avrupa'nın altıncı en fazla gelir yaratan ligi oldu. Bunun en somut göstergelerinden birisi olan takım kadro değerlerinin hızla yükselmesini örnek gösterebiliriz. Buna karşın, beklenen sportif performans seviyesinin ne yazık ki gerisinde kaldık. Süper Lig kulüpleri siyasi otoritenin etkisiyle başta naklen yayın gelirleri olmak üzere, vergi, SGK vb. kamu yükümlülüklerinin yanı sıra kendilerine sağlanan diğer dolaylı avantajlarla da hızla iktisadi ve mali olarak büyüdüler. Bu bağlamda Süper Lig gerçekten de "Süper" oldu. Ancak, yönetsel ve sportif yapılanma bakımından, bu parasal gelişmenin gerektirdiği üst yapı değişimini gerçekleştiremediği için Türk futbolu Avrupa ve dünyada hak ettiği sportif performansa ulaşamadı.

Bu nedenle, hızla parasallaşıp bir gösteri endüstrisine dönüşen günümüz futbolunda sürdürülebilir bir büyümeyi Süper Lig'de yakalayabilmenin yolu, bu konjonktürün gerektirdiği geliri/ekonomiyi kendi dinamikleriyle yaratabilecek iktisadi, mali alt yapıyı kurmak ve bu gelişimi yönetebilecek sportif ve yönetsel yapılanmayı üst yapıda oluşturmaktan geçiyor. Bunlardan birisi eksik olduğunda, kalıcı bir başarıya ulaşmak çok mümkün olamıyor.